

Michał Poszwa

Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
michal.poszwa@ue.wroc.pl

KOSZTY A EFEKTYWNOŚĆ OPODATKOWANIA WYNIKU FINANSOWEGO

COSTS VS. EFFICIENCY OF TAX RESULT TAXATION

DOI: 10.15611/pn.2017.480.11

Streszczenie: Celem artykułu jest analiza wpływu kosztów na efektywność obciążenia wyniku finansowego podatkiem dochodowym. Podatek dochodowy obciążający wynik finansowy ustalany jest od dochodu, który może być wyższy lub niższy niż zysk brutto. Taka sytuacja stanowi główną przyczynę zwiększenia lub zmniejszenia stawki efektywnej względem nominalnej stawki podatku dochodowego. Z kolei informacja o efektywnym obciążeniu wyniku finansowego pozwala na ocenę działalności jednostki przez interesariuszy. W opracowaniu zastosowano metodę analizy literatury przedmiotu oraz regulacji prawnych dotyczących opodatkowania wyniku osiąganego w działalności gospodarczej, a także przepisów dotyczących zakresu informacji ujawnianych w sprawozdaniu finansowym. Rezultatem przedstawionych rozważań jest określenie wpływu specyfiki kosztów podatkowych na efektywność opodatkowania. Specyfika ta dotyczy zakresu kosztów uznawanych w rachunku podatkowym oraz okresu rozliczeniowego, w którym koszty są uwzględniane w rachunku. Rozbieżności dotyczące kosztów w rachunku księgowym i podatkowym skutkują trwałymi lub przejściowymi konsekwencjami dotyczącymi wysokości efektywnej stopy opodatkowania.

Słowa kluczowe: efektywna stawka opodatkowania, koszty uzyskania przychodów, rachunek podatkowy.

Summary: The purpose of this article is to analyze the impact of costs on the efficiency of the tax burden. Income tax expense is based on income that may be higher or lower than gross profit. This situation is the main reason for increasing or decreasing the effective rate relative to the nominal rate of income tax. On the other hand, the information about the effective charging of the financial result allows a stakeholder to evaluate the activity of the entity. The paper uses the method of analyzing the literature of the subject and legal regulations concerning the taxation of the result obtained in the business activity as well as the information disclosed in the financial statements. As a result of these considerations, the effect of the specificity of tax costs on tax efficiency is determined. This specificity refers to the range of costs recognized in the tax account and the accounting period in which the costs are included in the account. Discrepancies in accounting and tax expense result in permanent or temporary consequences for the effective rate of taxation.

Keywords: effective tax rate, tax deductible revenues, tax bill.

1. Wstęp

Efektywne, a więc rzeczywiste obciążenie wyniku finansowego przedsiębiorstwa może być przedstawiane na różne sposoby uwzględniające odmienny zakres obowiązkowych płatności publicznoprawnych. W szerokim ujęciu na obciążenie wyniku finansowego składają się wszelkie wydatki na rzecz podmiotów publicznych, które nie zostały przerzucone na inne jednostki. Dotyczy to szczególnie podatków i składek, które są zaliczane do kosztów, i to niezależnie od tego, czy są traktowane jako koszty uzyskania przychodów (np. składki ubezpieczeniowe od wynagrodzeń) czy też są pomijane w rachunku podatkowym (np. wpłaty na PFRON). Tak szeroka analiza nie jest przedmiotem niniejszego opracowania. W wąskim ujęciu obciążenie wyniku finansowego wynika z nałożenia podatku dochodowego, który oznacza wymuszony podział wyniku między interesariuszy przedsiębiorstwa a społeczeństwo, w którego imieniu działają władze lokalne i centralne. Skala pobrania jest w tym przypadku ustalana poprzez odniesienie wysokości zobowiązania podatkowego do wyniku finansowego.

Efektywne obciążenie wyniku finansowego podatkiem dochodowym, będące przedmiotem niniejszej analizy, determinowane jest wieloma czynnikami. Należy do nich zaliczyć: sposób ustalenia podstawy opodatkowania, wysokość nominalnej stawki podatku, zakres odliczeń podatkowych. Ostatecznie skala efektywnego obciążenia podatkiem dochodowym najczęściej różni się od tej, jaka wynika ze stawki nominalnej. Problemem pozostaje jednak to, w jaki sposób ustalić efektywną stawkę podatkową, aby odzwierciedlić rzeczywistą skalę obciążenia. Dodatkowa trudność wynika z faktu, że wynik finansowy i podstawa obliczenia podatku ustalane są za okresy rozliczeniowe. Skutki zdarzeń gospodarczych mogą być ujmowane w różnych okresach w rachunku księgowym i podatkowym.

Efektywna stawka podatku dochodowego może być wyższa lub niższa od stawki nominalnej, co może być oceniane przez właścicieli odpowiednio negatywnie albo pozytywnie. Jednak korzystna ocena niskiej stawki efektywnej może wiązać się z negatywnymi konsekwencjami dotyczącymi wizerunku podatnika (por. [Biernacki i in. 2016]). Wysoka stawka efektywna może być z kolei traktowana jako przejaw złej pracy zarządu, chociaż decydujące znaczenie mogą mieć w tym przypadku niekorzystne uregulowania prawne.

Podstawowe znaczenie dla wzrostu bądź zmniejszenia efektywnej stawki podatku dochodowego mają różnice między wynikiem finansowym a dochodem podatkowym. Różnice te dotyczą przychodów i kosztów, mogą oddziaływać trwale lub okresowo. Istotne, a często decydujące znaczenie dla występowania stawki efektywnej różnej od nominalnej mają różnice dotyczące kosztów ujmowanych w rachunku księgowym i podatkowym.

Celem artykułu jest analiza wpływu kosztów na efektywne obciążenie wyniku finansowego. Różnice występujące między zakresem kosztów ujmowanych w rachunku księgowym i podatkowym powodują trwałe zwiększenie efektywnej staw-

ki podatku. Różnice dotyczące wyceny i momentu uwzględnienia kosztów w obu rachunkach prowadzą do czasowego wzrostu lub zmniejszenia efektywnej stawki podatku. Z tego powodu należy analizować wysokość efektywnego opodatkowania w ciągu kilku lat lub z uwzględnieniem podatku dochodowego odroczonego. Przedmiotem analizy są regulacje ustawy o rachunkowości [Ustawa z 29 września 1994] oraz dotyczące podatku dochodowego od osób fizycznych [Ustawa z 26 lipca 1991] i podatku dochodowego od osób prawnych [Ustawa z 15 lutego 1992].

2. Pomiar efektywności opodatkowania

Miarą rzeczywistego obciążenia wyniku finansowego podatkiem dochodowym jest efektywna stawka podatku. Stawka efektywna ustalana jest przez odniesienie kwoty podatku do wyniku finansowego za dany okres sprawozdawczy (rozliczeniowy). Wskaźnik ten powinien być ustalany w taki sposób, aby miał odpowiednią wartość informacyjną [Nowak 2017]. Przy ustalaniu stawki efektywnej należy przede wszystkim pominąć wpływ odliczeń o charakterze socjalnym, które są stosowane w rozliczeniu podatku dochodowego od osób fizycznych. Odliczenia zmniejszające wysokość podatku dochodowego, a przez to efektywną stawkę opodatkowania powinny być związane z prowadzoną działalnością (np. odliczanie strat z lat ubiegłych).

W praktyce stosowane są różne formuły ustalania efektywnej stawki podatku dochodowego, a przy ich analizie należy uwzględniać cel ich obliczania. W szczególności ustalanie stawki efektywnej pozwala na realne porównanie obciążenia wyniku finansowego w różnych krajach. Porównanie stawek nominalnych nie pozwala bowiem na wiarygodne wskazanie najlepszego (podatkowo) miejsca na inwestycje. W tym celu możliwe jest ustalenie tzw. efektywnej granicznej stawki podatku oraz efektywnej średniej stawki podatku [Sztuba 2016]. Efektywna graniczna stawka podatku (EMTR – *Effective Marginal Tax Rate*) to wielkość uzyskiwana na podstawie symulacji wysokości podatku dla inwestycji granicznej, przy której osiągnięty zysk pokrywa jedynie koszt kapitału. Metoda ta bazuje jednak na symulacji i nie odzwierciedla zrealizowanych zdarzeń gospodarczych. Efektywna średnia stawka podatku (EATR – *Effective Average Tax Rate*) jest narzędziem stosowanym przez koncerny międzynarodowe do porównania obciążeń podatkowych w różnych państwach dla planowanych inwestycji. W metodzie EATR analizuje się stawki nominalne oraz różnice między podstawą opodatkowania a zyskiem brutto. Wadą przedstawionych metod jest to, że ich podstawą są abstrakcyjne modele inwestycyjne [Sztuba 2016]. Nie uwzględniają one również efektów planowania podatkowego.

Odmianą formułą jest tzw. implikowana stawka podatku (ITR – *Implicit Tax Rate*) stosowana w finansach publicznych. ITR obliczana jest jako relacja wpływów z podatku do zagregowanej podstawy opodatkowania na poziomie makroekonomicznym, a nie konkretnego przedsiębiorstwa. Podobna formuła stosowana jest w raportach dotyczących realizacji wpływów z podatku dochodowego od osób prawnych prezentowanych przez ministra finansów. Stawka efektywna jest tutaj definiowana

jako relacja wpływów z tytułu podatku dochodowego do zagregowanego dochodu ustalonego jako różnica podatkowych przychodów i kosztów ich uzyskania.

Ustalenie efektywnej stawki podatku (ETR – *Effective Tax Rate*) dla danego przedsiębiorstwa odbywa się przez odniesienie wysokości podatku do zysku brutto. Można tutaj wyodrębnić dwa warianty ustalania wskaźnika. Według pierwszego podejścia do zysku brutto odnosi się wartość zobowiązania podatkowego wymaganego za dany rok obrotowy [Poszwa 2016]. Obliczona w ten sposób stawka efektywna jest określana jako „kasowa” (Cash ETR). Pozwala ona na ustalenie relacji kwoty do zapłaty względem ekonomicznego źródła podatku, czyli wyniku finansowego. Cash ETR może być stosowana również jako miernik zdolności przedsiębiorstwa do zmniejszania zobowiązania podatkowego (por. [Biernacki, Brodzka, Chodorek 2016]). Analiza stawki efektywnej pod kątem identyfikacji skuteczności polityki podatkowej przedsiębiorstwa powinna być prowadzona w długim okresie.

Istotnym mankamentem stawki „kasowej” jest nieuwzględnianie przesunięcia momentu uznawania przychodów i kosztów w rachunku podatkowym i bilansowym. Przesunięcia takie występują w zasadzie permanentnie. Jeżeli nie następuje kompensata przesunięć przychodów i kosztów między okresami rozliczeniowymi, to wystąpią znaczne wahania wysokości stawki efektywnej za poszczególne okresy rozliczeniowe. Potwierdzają to badania przeprowadzone na spółkach indeksu WIG20 za lata 2010-2014 [Biernacki i in. 2016]. Przesunięcie momentu wykazania przychodów i kosztów w rachunku podatkowym względem rachunku księgowego odzwierciedlane jest w formie podatku dochodowego odroczonego. Zatem skorygowana formuła na ustalenie ETR „niekasowej” uwzględnia zmianę stanu aktywów i rezerw z tytułu podatku odroczonego. Podatek dochodowy odnoszony do zysku brutto składa się w tym przypadku z dwóch części: bieżącej i odroczonej. Podatek dochodowy bieżący (do zapłaty za dany okres rozliczeniowy) jest zwiększany o wartość tworzonych rezerw oraz rozliczanych aktywów z tytułu podatku odroczonego lub zmniejszany o wartość nowych aktywów i rozwiązywanych rezerw z tytułu podatku odroczonego.

Zatem w przypadku jednostek, które ustalają podatek dochodowy odroczone, możliwe jest jego uwzględnienie przy ustalaniu efektywnej stawki podatku. Uwzględnienie części odroczonej podatku dochodowego skutkuje zmniejszeniem wahań stawki efektywnej. Ponadto przeprowadzone za lata 1988-2002 badania spółek notowanych na giełdach w Nowym Jorku, Londynie, Frankfurtcie i w Amsterdamie doprowadziły do wniosku, że efektywna stawka podatku (uwzględniająca podatek odroczone) prawie zawsze była poniżej stawki nominalnej (por. [Sztuba 2016]). Uwzględnienie podatku dochodowego odroczonego zmniejsza wahania stawki efektywnej oraz zbliża ją do stawki nominalnej.

Zgodnie w regulacjami prawa bilansowego jednostka powinna ujawniać informacje o głównych pozycjach różniących podstawę opodatkowania i zysk brutto. Pozwala to na wyjaśnienie występowania stawki efektywnej na innym poziomie niż stawki nominalnej. Szczegółowe wymagania co do ujawniania informacji o rela-

cyjach między podatkiem dochodowym a wynikiem finansowym brutto stawia Międzynarodowy Standard Rachunkowości nr 12 „Podatek dochodowy”. Jednostka powinna przedstawić uzgodnienie obciążenia podatkowego z iloczynem wyniku finansowego brutto i stawki podatkowej (ze wskazaniem podstawy obliczenia dla danej stawki). Relacja między podatkiem dochodowym a wynikiem finansowym brutto może być również przedstawiona w formie uzgodnienia średniej efektywnej stawki podatkowej i stawki zastosowanej, przy jednoczesnym wskazaniu podstawy obliczania dla zastosowanej stawki podatkowej. Zatem informacja o efektywnej stawce podatku dochodowego powinna być dostępna co najmniej u tych jednostek, które stosują MSR12.

Ustalenie stawki efektywnej pozwala na jej porównanie ze stawką nominalną i identyfikację skutków różnego ujmowania przychodów i kosztów w rachunku księgowym i podatkowym. Ponadto relacja między stawką efektywną a nominalną może odzwierciedlać skuteczność prowadzonych działań optymalizacyjnych. Podstawowe znaczenie dla ustalenia i oceny stawki efektywnej względem nominalnej mają różnice między wynikiem finansowym brutto a dochodem podatkowym.

3. Determinanty wysokości efektywnej stopy podatku

Wzrost lub zmniejszenie efektywnej stawki podatku względem stawki nominalnej wynika przede wszystkim z różnic między wynikiem finansowym a dochodem podatkowym. Ponadto poziom stawki efektywnej jest determinowany specyfiką działalności oraz prowadzoną przez podatnika polityką podatkową.

Różnice między wynikiem finansowym a dochodem podatkowym spowodowane są odmiennością celów i zasad prowadzenia obu rachunków. W rachunku księgowym dąży się do wiernego odzwierciedlenia procesów gospodarczych. W rachunku podatkowym celem jest zgodność z przepisami oraz ewentualnie minimalizacja wysokości podatku. Istotne jest również ustalanie wyniku finansowego według określonych zasad, szczególnie zasady memoriału, współmierności i ostrożności. W rachunku podatkowym stosuje się również zasadę memoriału, ale jednak w niektórych przypadkach zasadę kasową. Zasada współmierności w rachunku podatkowym została zmodyfikowana, a zasada ostrożności jest stosowana w ograniczonym zakresie.

Konsekwencją różnic między wynikiem finansowym a dochodem podatkowym jest stawka efektywna inna niż stawka nominalna. Na potrzeby analizy stawki efektywnej należy wskazać kierunek oddziaływania różnic, charakter ich oddziaływania oraz obszary ich występowania. Różnice między wynikiem finansowym a dochodem podatkowym dotyczą zarówno przychodów, jak i kosztów. Z punktu widzenia kierunku oddziaływania należy wyodrębnić różnice dodatnie (gdy wynik finansowy jest wyższy niż dochód) oraz różnice ujemne. Różnice dodatnie powodują zmniejszenie efektywnej stawki podatku, a różnice ujemne zwiększenie stawki efektywnej). Biorąc pod uwagę charakter różnic, należy wyodrębnić różnice trwałe oraz przejściowe. Różnice trwałe powodują nieodwracalne zmniejszenie (różnice dodat-

nie) lub zwiększenie (różnice ujemne) efektywnej stawki podatku względem stawki nominalnej. Różnice przejściowe powodują czasowe, a więc odwracalne zmniejszenie lub zwiększenie stawki efektywnej.

Uwzględniając obszary występowania różnic między przychodami i kosztami księgowymi, należy wskazać trzy rodzaje różnic. Po pierwsze, różnice dotyczą zakresu przychodów i kosztów uwzględnianych w obu rachunkach. Różnice te mają zawsze trwały charakter i mogą być dodatnie (np. przychody zwolnione z podatku), jak i ujemne (np. włączenie do przychodów podatkowych wartości otrzymanych w naturze, wyłączenie z rachunku podatkowego kosztów reprezentacji itp.). Po drugie, należy wyodrębnić różnice dotyczące wyceny przychodów i kosztów w obu rachunkach. Przychody mogą być wyceniane podatkowo wyżej niż księgowo (różnice ujemne i trwałe, np. gdy wartość rynkowa przedmiotu sprzedaży jest wyższa niż wartość księgową). Wycena kosztów jest ściśle związana z momentem uznania kosztów. Trzecim obszarem różnic jest moment uznania przychodów i kosztów w rachunku księgowym i podatkowym. Różnice te mają charakter przejściowy i mogą być zarówno dodatnie (np. przychód wykazany podatkowo później), jak i ujemne (np. koszty z tytułu zarachowanych, ale niezapłaconych odsetek).

Skala różnic między przychodami i kosztami księgowymi i podatkowymi zależy od rozwiązań prawnych (zakresu autonomii prawa podatkowego) oraz od indywidualnej sytuacji podatnika. Sytuacja ta wynika ze specyfiki działalności oraz działań podejmowanych w ramach polityki podatkowej przedsiębiorstwa. Wymienione czynniki mogą powodować zarówno zwiększenie różnic, jak i ich ograniczenie. Skala różnic może być zwiększana lub ograniczana przez świadomą działalność podatnika, który wykorzystuje dostępne możliwości wpływania na podatek.

4. Zakres kosztów uzyskania przychodów a stawka efektywna

Koszty uzyskania przychodów, a więc koszty uwzględniane w rachunku podatkowym, to koszty księgowe spełniające określone warunki. Do kosztów uzyskania przychodów zalicza się te koszty (księgowe), które zostały faktycznie poniesione w celu uzyskania przychodów, zachowania albo zabezpieczenia źródła przychodów i jednocześnie nie są wyłączone z rachunku podatkowego. Zakres kosztów uzyskania przychodów jest mniejszy niż kosztów księgowych. Z punktu widzenia ustalania i analizy stawki efektywnej istotne jest wyodrębnienie dwóch grup kosztów księgowych. Do pierwszej zalicza się te koszty księgowe, które są zaliczane do kosztów uzyskania przychodów. Do drugiej grupy zalicza się koszty księgowe pomijane w rachunku podatkowym.

Zaliczenie kosztów księgowych do kosztów uzyskania przychodów nie skutkuje zmianą stawki efektywnej względem stawki nominalnej. Wyłączenie kosztu księgowego, zmniejszającego wynik finansowy brutto, z rachunku dochodu podatkowego skutkuje zwiększeniem podstawy opodatkowania, a przez to wysokości podatku. Wysoki podatek oznacza wzrost stawki efektywnej względem stawki nominalnej. Różnica ta ma charakter trwały, nieodwracalny.

Wyłączenie kosztów z rachunku podatkowego wynika z kilku przyczyn. Podstawowe znaczenie ma związek poniesionego kosztu z prowadzoną działalnością. Kosztami uzyskania przychodów są wyłącznie koszty poniesione w celu osiągnięcia przychodów lub zachowania albo zabezpieczenia źródła przychodów. Ocena celowości poniesienia kosztu dokonywana jest często uznaniowo, co oznacza konieczność podejmowania decyzji przez podatnika i może prowadzić do sporu z organem podatkowym. Kolejną przyczyną wyłączenia kosztu z rachunku podatkowego jest niewłaściwe dokumentowanie kosztu oraz brak potwierdzenia, że koszt został faktycznie poniesiony (np. koszty usług doradczych).

Koszty faktycznie poniesione i związane z prowadzoną działalnością mogą i tak zostać wyłączone z rachunku podatkowego (np. odsetki od pożyczki otrzymanej od udziałowca). Są to koszty enumeratywnie wymienione w ustawie [Litwińczuk (red.) 2016]. Ich wystąpienie powoduje trwałe zwiększenie efektywnej stawki podatku.

5. Różnice przejściowe dotyczące kosztów

Odrębna grupę stanowią różnice o charakterze przejściowym, które mogą powodować zarówno zwiększenie, jak i zmniejszenie efektywnej stawki podatku. W każdym przypadku różnice przejściowe powodują jedynie czasową zmianę stawki efektywnej względem stawki nominalnej. Istotą różnic przejściowych jest to, że powstają one w jednym okresie i zanikają w przyszłości. Różnice przejściowe mogą być zarówno dodatnie, jak i ujemne, powodując odpowiednio zmniejszenie albo zwiększenie stawki efektywnej

Różnice przejściowe dotyczące kosztów wynikają z odmienności momentu uznania kosztów w rachunku księgowym i podatkowym. Analizując te różnice, należy mieć na uwadze, że w rachunku dochodu podatkowego uwzględnia się wyłącznie tzw. koszty potrącalne [Marciniuk (red.) 2017]. Prawidłowe ich ustalenie wymaga wyodrębnienia najpierw momentu poniesienia kosztu, a następnie momentu jego potrącenia. Za dzień poniesienia kosztu uzyskania przychodu uznaje się datę jego zaksięgowania. Nie uznaje się za poniesione zaksięgowanych rezerw oraz rozliczeń międzyokresowych biernych, a także niektórych kosztów (np. odsetek), które nie zostały opłacone. Koszty uznane za nieponiesione nie będą do momentu ich poniesienia potrącane w rachunku podatkowym. Wystąpienie tych kosztów (np. zarachowanych, a niezapłaconych odsetek) skutkuje czasowym zwiększeniem efektywnej stawki podatku.

Koszty, które zostały poniesione, są potrącane, a więc odejmowane od przychodów [Małecki, Mazurkiewicz 2017]. Potrącenie kosztu oznacza zmniejszenie dochodu podatkowego. Ustalenie momentu potrącenia kosztu w rachunku podatkowym wymaga wyodrębnienia kosztów bezpośrednio związanych z przychodami oraz pośrednio związanych z przychodami. Koszty bezpośrednio związane z przychodami są potrącane w okresie uzyskania odpowiednich przychodów – zgodnie z zasadą współmierności. Koszty pośrednio związane z przychodami są potrącane w dacie

ich poniesienia. Dla obu grup kosztów należy uwzględnić rozwiązania szczególne [Jamróży, Kudert 2013]. Koszty uzyskania przychodów mogą być potrącane wcześniej lub później niż te same koszty w rachunku księgowym. Przyspieszenie momentu potrącenia kosztu w rachunku podatkowym skutkuje czasowym zmniejszeniem dochodu podatkowego względem wyniku finansowego (np. amortyzacja podatkowa jest ustalana szybciej niż księgową). Oznacza to zmniejszenie (czasowe) efektywnej stawki podatku. Opóźnienie momentu potrącenia kosztu w rachunku podatkowym powoduje wykazanie dochodu wyższego niż wynik finansowy (np. zarachowane, ale niewypłacone wynagrodzenia). Oznacza to zwiększenie (czasowe) efektywnej stawki podatku.

Konsekwencje różnic przejściowych powinny być uwzględniane przy analizie efektywnej stawki podatku za dany rok. Wysoka stawka efektywna może bowiem wynikać z wcześniejszego jej obniżenia lub może spowodować zmniejszenie stawki efektywnej w przyszłości. Neutralizacja wpływu różnic przejściowych na stawkę efektywną następuje poprzez uwzględnienie przy jej ustalaniu podatku dochodowego odroczonego.

6. Zakończenie

Efektywne obciążenie wyniku finansowego odzwierciedlane jest przez efektywną stawkę podatku dochodowego. Stawka efektywna ustalana jest jako relacja płaconego podatku do wyniku finansowego brutto. W miarę możliwości w rachunku stawki efektywnej uwzględnia się kwoty aktywów i rezerw z tytułu podatku odroczonego.

Istotną wielkością wpływającą na efektywną stawkę podatku są koszty. Ważne jest, że koszty zmniejszające wynik finansowy nie mogą być w całości uwzględnione w rachunku podatkowym. Taka sytuacja powoduje trwałe zwiększenie efektywnej stawki podatku. Wpływ kosztów uzyskania przychodów na stawkę efektywną może być również czasowy. W tym przypadku na skutek przyspieszenia momentu potrącenia kosztów uzyskania przychodów w stosunku do rachunku księgowego następuje zmniejszenie efektywnej stawki podatku. Podobnie opóźnienie momentu potrącenia kosztu w rachunku podatkowym spowoduje czasowe zwiększenie dochodu podatkowego, a przez to zwiększenie efektywnej stawki podatku.

Szczegółowa analiza stawki efektywnej powinna uwzględniać zmiany jej poziomu w poszczególnych latach oraz kształtowanie się tych wielkości (np. kosztów), które są odrębnie ujmowane w rachunkach księgowym i podatkowym.

Literatura

- Biernacki K., Brodzka A., Chodorek M., 2016, *Efektywne stawki podatku dochodowego w Polsce – na przykładzie spółek indeksu WIG20*, Nauki o Finansach 1(26), Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu, s. 9-23.

- Jamróży M., Kudert S., 2013, *Optymalizacja opodatkowania dochodów przedsiębiorców*, Wolters Kluwer, Warszawa.
- Krajowy Standard Rachunkowości nr 2 „Podatek dochodowy”.
- Litwińczuk H. (red.), 2016, *Opodatkowanie spółek*, Wolters Kluwer, Warszawa.
- Małecki P., Mazurkiewicz M., 2017, *CIT. Podatki i rachunkowość. Komentarz*, wyd. 8, Wolters Kluwer, Warszawa.
- Marciniuk J. (red.), 2017, *Podatek dochodowy od osób fizycznych. Komentarz*, C.H. Beck, Warszawa.
- Międzynarodowy Standard Rachunkowości nr 12 „Podatek dochodowy”.
- Nowak E., 2017, *Analiza sprawozdań finansowych*, wyd. 4, PWE, Warszawa.
- Poszwa M., 2016, *The analysis of effective corporate income tax rate*, Quantitative Methods in Accounting and Finance, Ternopil, s. 203-213.
- Sztuba W., 2016, *Efektywne opodatkowanie przedsiębiorstw*, Wolters Kluwer, Warszawa.
- Ustawa z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych, t.j. Dz. U. 2016, poz. 2032 ze zm.
- Ustawa z dnia 15 lutego 1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych, t.j. Dz. U. 2016, poz. 1888 ze zm.
- Ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości, t.j. Dz. U. 2009, nr 152, poz. 1223 ze zm.